

Üldine teave - Horvaatia

SISUKORD

- 1 Kuidas koostatakse surma puhuks tehtud korraldus (testament, ühine testament, pärimisleping) vara üleminekuks?
- 2 Kas korraldus tuleb registreerida? Kui jah, siis kuidas?
- 3 Kas surma puhuks tehtavatele korraldustele esineb muid piiranguid (nt pärandi sundosa)?
- 4 Kui surma puhuks ei ole korraldust tehtud, kes pärib siis ja kui palju?
- 5 Milline ametiasutus on pädev:
 - 5.1 pärimisasjades?
 - 5.2 võtma vastu pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?
 - 5.3 võtma vastu annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?
 - 5.4 võtma vastu pärandi sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?
- 6 Lühikirjeldus siseriikliku õiguse kohase pärimismenetluse, sealhulgas pärandvara likvideerimise ja pärandvara jagamise kohta (sealhulgas teave selle kohta, kas kohus või muu ametiasutus algatab pärimismenetluse ametiülesande korras).
- 7 Kuidas ja millal saab isikust pärija või annakusaaja?
- 8 Kas pärija pärib ka surnu võlad? Kui jah, siis millistel tingimustel?
- 9 Milliseid dokumente ja/või millist teavet üldjuhul nõutakse kinnisvara registreerimiseks?
 - 9.1 Kas pärandi hooldaja määramine on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik, milliseid samme tuleb selleks astuda?
 - 9.2 Kellel on õigus surma puhuks tehtud korraldus täide viia ja/või pärandit hooldada?
 - 9.3 Millised on pärandi hooldaja volitused?
- 10 Millised dokumendid antakse üldjuhul välja siseriikliku õiguse kohaselt pärimismenetluse jooksul või selle lõpus, tõendades pärandisaajate staatust ja õigusi? Kas neil on konkreetne tõendusjõud?

Käesolev teabeleht on koostatud koostöös Euroopa Liidu Notariaatide Nõukoguga.

1 Kuidas koostatakse surma puhuks tehtud korraldus (testament, ühine testament, pärimisleping) vara üleminekuks?

Pärimisõigust käsitlevad sätted ning reeglid, mille alusel kohtud, muud ametiasutused ja volitatud isikud menetlevad pärimisasju, on sätestatud pärimisseaduses (Horvaatia Vabariigi ametlik väljaanne *Narodne Novine* (NN) nr 48/03, 163/03, 35/05 ja 127/13).

Surma puhuks võib vara kohta korralduse teha testamendi kujul. Testamendi võib teha iga täiemõistuslik vähemalt 16aastane isik.

Kehtiv on ainult seaduses sätestatud vormis koostatud testament, mis vastab seaduses sätestatud tingimustele. Tavapärasest oludes võib testamendi koostada avaliku testamendi või eratestamendi kujul ning suulise testamendi võib koostada erandlike asjaolude korral.

Eratestamet on omakäeline testament ja koostatakse tunnistajate juuresolekul. Omakäeline testament on käsikirjaline testament, mille on allkirjastanud testaator. Tunnistajate juuresolekul võib teha testamendi lugemis- ja kirjutamisvõimeline testaator, tunnistades kahe samaaegselt kohal viibiva tunnistaja ees, et dokument – olenemata sellest, kes selle on koostanud – on testaatori isiklik tahteavaldus, ning allkirjastades selle dokumendi nende juuresolekul. Tunnistajad peavad testamendile andma oma allkirjad.

Avalik testament tehakse ametiasutuste osalusel. Igaüks võib teha kehtiva testamendi avaliku testamendi kujul. Isik, kes ei oska lugeda või kirjutada oma nime, võib tavapärasel juhul teha testamendi ainult avaliku testamendi kujul. Avaliku testamendi võib testaatori palvel teha mõni seaduse kohaselt selleks volitatud isik: munitsipaalkohtu kohtunik, munitsipaalkohtu nõunik või notar ning Horvaatia Vabariigi konsul või diplomaatiline esindaja / konsulaaresindaja välismaal. Volitatud isiku poolt avaliku testamendi koostamisel läbiviidavad vajalikud menetlused ja tehtavad toimingud on sätestatud õigusaktides.

Testaator, kes soovib teha rahvusvahelise testamendi, peab esitama avalduse avalikke testamente koostama volitatud isikule. Rahvusvahelise testamendi koostamise eesmärk on tagada, et seda tunnustaks vormikohase testamendina 1973. aasta konventsiooni (rahvusvahelise testamendi vormi käsitleva ühtse õiguse kohta) osalisriigid ning need riigid, kes on võtnud rahvusvahelist testamenti käsitlevad sätted üle oma õigusesse.

Vaid erakorraliste asjaolude puhul, mis ei võimalda testamenti teha muus kehtivas vormis, võib testaator teha oma viimase testamendi suuliselt kahe samaaegselt kohal viibiva tunnistaja juuresolekul. Selline testament kaotab kehtivuse pärast seda, kui nende erakorraliste asjaolude lõppemisest on möödunud 30 päeva.

Pärimislepingud (leping, mille kohaselt isik pärandab oma vara või osa sellest teisele lepingupoolele või kolmandale isikule), tulevase pärandi või annakuga seotud lepingud (leping, mille kohaselt isik võõrandab oodatava pärandi; kolmanda elusoleva isiku pärandiga seotud leping; leping annaku või mis tahes muu hüve kohta, mida lepinguosaline loodab saada pärandina, mis ei ole veel avanenud) ning testamendi sisuga seotud lepingud (leping, mille kohaselt isik kohustub lisama oma testamenti teatavaid klausleid või neid sealt välja jätma või tühistama või jõusse jätma oma testamendi teatavad klauslid) ei ole Horvaatia õiguse kohaselt lubatud ning sellised lepingud on seega tühised.

Horvaatia õiguse kohaselt on lubatud sõlmida eluajal lepinguid vara üleandmise ja jagamise kohta. Tegemist on lepinguga, mille üleneja sugulane (üleandja) sõlmib oma alanejate sugulastega ning millega ta jagab ja annab oma alanejatele sugulastele täielikult või osaliselt üle vara, mis lepingu sõlmimise ajal talle kuulub. Selleks et leping oleks kehtiv, on vajalik kõigi laste ja teiste üleandja vara seaduse järgi päivate alanejate sugulaste nõusolek. Leping tuleb koostada kirjalikult ning selle peab kinnitama pädeva kohtu kohtunik või see peab olema koostatud notariaalaktina või seda peab kinnitama notar (s.t leping peab olema muudetud õiguslikult siduvaks). Lepinguga võib olla hõlmatud üleandja abikaasa ning sellisel juhul on vajalik ka tema nõusolek. Kõnealuse lepinguga hõlmatud vara ei arvata pärandvara hulka ning samuti ei võeta seda arvesse pärandvara väärtuse kindlaksmääramisel.

Horvaatia õiguse kohaselt ei ole lubatud sõlmida lepingut veel avanemata pärandist loobumiseks. Erandina võib alaneja sugulane, kes võib iseseisvalt oma õigusi kasutada, sõlmida üleneja sugulasega lepingu, mille kohaselt ta loobub eelnevalt pärandist, millele tal oleks õigus üleneja sugulase surma korral. Sellise lepingu võib sõlmida ka abikaasa seoses pärandiga, mille ta päriks abikaasa surma korral. Leping tuleb koostada kirjalikult ning selle juures peab viibima pädeva kohtu kohtunik või see peab olema koostatud notariaalaktina või seda peab kinnitama notar (s.t leping peab olema muudetud õiguslikult siduvaks).

2 Kas korraldus tuleb registreerida? Kui jah, siis kuidas?

Andmed selle kohta, et testament on koostatud, hoiule antud ja välja kuulutatud, kantakse Horvaatia testamentide registrisse, mida haldab Horvaatia notarite koda. Testaatori soovil esitavad need andmed registreerimiseks pädevad kohtud, notarid, advokaadid ja testamendi teinud isikud. Testamendi registreerimine Horvaatia testamentide registris ei ole kohustuslik ning asjaolu, et testamenti ei ole sellesse registrisse kantud ega antud mingisse konkreetsesse kohta hoiule, ei muuda testamenti veel kehtetuks.

Enne testaatori surma ei ole võimalik registris sisalduvat teavet avaldada kellelegi peale testaatori või sellise isiku, kellele testaator on selleks andnud sõnaselged volitused.

Pärimismenetluste puhul peab menetlust läbi viiv kohus või notar nõudma Horvaatia testamentide registrist välja kogu teabe lahkunu võimalike testamentide kohta.

3 Kas surma puhuks tehtavatele korraldustele esineb muid piiranguid (nt pärandi sundosa)?

Testaatori vara käsutamise vabadus on piiratud sundosa saama õigustatud isikute õigusega pärandi sundosale.

Isikud, kellel on õigus pärandi sundosale, on:

- testataori alanejad sugulased, lapsendatud lapsed, testataori kui partneri hoole all olevad lapsed ja nende alanejad sugulased, testataori abikaasa või mitteabielulise kooselu partner, testataori registreeritud partner või registreerimata kooselu partner – neil on õigus pärandi sundosale, mis moodustab poole sellest osast, mille nad oleksid pärinud seaduse järgi, kui testamenti ei oleks olnud;
- testataori vanemad, lapsendajad ja teised ülenejad sugulased – neil on õigus pärandi sundosale ainult juhul, kui neil on püsiv töövõime ja puuduvad toimetulekuks piisavad vahendid, ning nende sundosa suurus on kolmandik sellest osast, mille nad oleksid pärinud seaduse järgi, kui testamenti ei oleks olnud.

Sundosa saama õigustatud isikutel on õigus nõuda sundosa ainult siis, kui neil on konkreetsel juhul õigus pärida seadusjärgsete pärijatena.

See, mille alusel võib testataor jätta testamendist täielikult või osaliselt välja sundosa saama õigustatud isiku, on õigusaktides kindlaks määratud. Testataor võib seda teha, kui pärija on toime pannud tõsise õigusrikkumise testataori vastu, rikkudes õiguslikke või moraalseid kohustusi, mis tulenevad pärija ja testataori vahelistest perekonnasuhetest, kui pärija on tahtlikult toime pannud raske kuriteo testataori või tema abikaasa, lapse või vanema vastu, kui pärija on toime pannud kuriteo Horvaatia Vabariigi vastu või rahvusvahelise õigusega kaitstud väärtuste vastu või kui pärija elab teiste kulul või ebaausat elu. Testataor, kes soovib pärija testamendist välja jätta, peab seda testamendis ütleva sõnaselgelt, esitades samas sellise väljajätmise põhjused. Väljajätmise põhjused peavad eksisteerima testamendi tegemise ajal. Testamendist väljajätmise korral kaotab pärija pärimisõiguse vastavalt väljajätmise ulatusele ning teiste testataori võimalike pärijate õigused määratakse kindlaks nii, nagu oleks väljajäetud pärija surnud enne testataorit.

Lisaks võimalusele jätta pärandi sundosa saama õigustatud isikud testamendist välja võib testataor sõnaselgelt jätta sundosa saama õigustatud alaneja sugulase osaliselt või täielikult sellisest osast ilma, kui alanejal on palju võlgasid või ta on pillaja. See osa läheb sel juhul selle alaneja sugulase asemel tema alanejatele sugulastele. Selline sundosa saamise õigusest ilmajätmine on õiguspärane ainult juhul, kui testataori surma ajal on õigusest ilmajäänud isikul alaealine laps või varem surnud lapse alaealine laps (s.t lapselaps) või täisealine laps või varem surnud lapse täisealine laps (s.t täisealine lapselaps), kes on töövõimetu või puudega. Sundosa saamise õigusest ilma jäänud pärija pärib testataorilt selle osa, millest teda ei ole ilma jäetud, ning samuti juhul, kui õigusest ilmajätmise põhjused testataori surma ajal enam ei eksisteeri.

4 Kui surma puhuks ei ole korraldust tehtud, kes pärib siis ja kui palju?

Kui testataor ei ole jätnud testamenti, pärivad tema vara seaduse alusel seadusjärgsed pärijad pärimisjärjekorras, lähtudes põhimõttest, et pärimisjärjekorras kõrgemal astmel olevad pärijad välistavad madalamal astmel olevate pärijate pärimisvõimaluse.

Testataori seadusjärgsed pärijad on:

- alanejad sugulased, lapsendatud lapsed ja testataori kui partneri hoole all olevad lapsed ja nende alanejad sugulased;
- abikaasa;
- mitteabielulise kooselu partner;
- registreeritud partner;
- registreerimata kooselu partner;
- vanemad;
- lapsendajad;
- õed-vennad ja nende alanejad sugulased;
- vanavanemad ja nende alanejad sugulased;
- muud ülenejad sugulased.

Pärimisõiguse seisukohast on mitteabielulise kooselu partner võrdne abikaasaga ning väljaspool abielu sündinud lapsi ja nende alanejaid sugulasi koheldakse võrdselt abielus sündinud laste ja nende alanejate sugulastega. Mitteabieluline liit, mis annab seadusliku pärimisõiguse, on kooselu vallalise naise ja vallalise mehe vahel, mis on kestnud mõnda aega (vähemalt kolm aastat või kui sellisest kooselust on sündinud ühine laps, siis vähem) ning see on lõppenud testataori surmaga, tingimusel et on täidetud abielu kehtivusele seatud eeltingimused.

Pärimisõiguse seisukohast on registreeritud partner võrdne abikaasaga ning testatori kui partneri hoole all olevaid lapsi käsitatakse võrdselt tema enda lastega. Registreeritud kooselu on kooselu kahe samast soost isiku vahel, mis on sõlmitud pädeva asutuse juures vastavalt erioigusnormis (samasooliste isikute kooselu seadus) sätestatule.

Pärimisõiguse seisukohast on registreerimata kooselu partner võrdne mitteabielulise kooselu partneriga. Registreerimata kooselu on kooselu kahe samast soost isiku vahel, kes ei ole sõlminud registreeritud kooselu pädeva ametiasutuse juures, tingimusel et kooselu on kestnud vähemalt kolm aastat ning on algusest peale vastanud registreeritud kooselu kehtivuse eeltingimustele.

Testatori alanejad sugulased ja abikaasa pärivad esimeses järjekorras. Esimese järjekorra pärijad pärivad võrdsetes osades. Sellises järjekorras pärimisel kohaldatakse *per stirpes* põhimõtet (pärand jaotatakse järglasliinide vahel võrdselt), nii et see osa pärandvarast, mis oleks läinud muidu varem surnud lapsele, kui ta oleks testatorist kauem elanud, läheb nüüd võrdsetes osades tema lastele, s.t testatori lapselastele. Kui mõni lapselastest on surnud enne testatorit, läheb see osa, mille see lapselaps oleks pärinud juhul, kui ta oleks testatori surma ajal elanud, nüüd võrdsetes osades tema lastele, s.t testatori lapselapselastele ja nii edasi, kuni testatori viimase alaneja sugulaseni.

Kui testatoril ei olnud järglasi, pärivad tema vara teise järjekorra pärijad, s.t testatori vanemad ja abikaasa. Testatori vanemad pärivad poole pärandvarast ja testatori abikaasa teise poole. Kui mõlemad vanemad on surnud enne testatorit, pärib kogu vara abikaasa. Kui testatoril ei ole üleelanud abikaasat, pärivad testatori vanemad kogu pärandvara võrdsetes osades; kui üks testatori vanematest on surnud enne testatorit, pärib selle osa pärandvarast, mis oleks läinud asjaomasele vanemale, kui ta oleks testatorist kauem elanud, nüüd teine vanem. Testatori õed-vennad ja nende alanejad sugulased pärivad teise järjekorra pärijatena, kui testatoril ei ole üleelanud abikaasat ning kui üks testatori vanematest või mõlemad neist on surnud enne testatorit. Sellisel juhul (kui üks testatori vanematest või mõlemad neist on surnud enne testatorit, kellel ei ole üleelanud abikaasat) pärivad selle osa pärandvarast, mis muidu oleks läinud kummalegi vanemale, kui nad oleksid elanud testatorist kauem, nüüd nende lapsed (s.t testatori õed-vennad), nende lapselapsed, lapselapselapsed ja kaugemad alanejad sugulased vastavalt reeglitele, mida kohaldatakse juhtumite puhul, kus testatori vara pärivad tema lapsed ja teised alanejad sugulased. Kui üks testatori vanematest on surnud enne testatorit, kellel ei ole üleelanud abikaasat, ja sellel vanemal ei ole muid alanejaid sugulasi, läheb tema osa pärandvarast (mille ta oleks saanud juhul, kui ta oleks elanud testatorist kauem) teisele vanemale. Kui ka teine vanem on surnud enne testatorit, kellel ei ole üleelanud abikaasat, pärivad selle vanema alanejad sugulased selle osa pärandvarast, mis oleks muidu läinud mõlemale vanemale.

Kui testatoril ei ole alanejaid sugulasi, abikaasat või vanemaid või kui testatori vanematel ei ole alanejaid sugulasi, pärivad testatori pärandvara kolmanda järjekorra pärijad. Nende hulka kuuluvad testatori vanavanemad, kusjuures poole pärandvarast pärivad isapoolsed vanavanemad ja teise poole emapoolsed vanavanemad. Sama liini vanavanemad pärivad võrdsetes osades. Kui üks neist ühe liini esivanematest on surnud enne testatorit, pärivad selle osa pärandvarast, mis oleks läinud asjaomasele esivanemale, kui ta oleks testatorist kauem elanud, nüüd tema alanejad (lapsed, lastelapsed ja kaugemad alanejad sugulased) vastavalt reeglitele, mida kohaldatakse juhtumite puhul, kus testatori vara pärivad tema lapsed ja teised alanejad sugulased. Kui ühe liini vanavanemad on surnud enne testatorit ja neil ei ole alanejaid sugulasi, pärivad selle osa pärandvarast, mis oleks läinud neile, kui nad oleksid testatorist kauem elanud, nüüd teise liini vanavanemad või nende alanejad sugulased.

Kui testatoril ei ole alanejaid sugulasi või vanemaid või kui neil omakorda ei ole alanejaid sugulasi või abikaasat või vanavanemaid, kellel ei ole samuti alanejaid sugulasi, pärivad pärandvara neljanda järjekorra pärijad. Nendeks on testatori vanavanavanemad. Ühe poole pärandvarast pärivad isapoolsed vanavanavanemad (selle osa pärivad võrdsetes osades testatori isapoolse vanaisa vanemad ja testatori isapoolse vanaema vanemad) ja teise poole pärivad emapoolsed vanavanavanemad (selle osa pärivad võrdsetes osades testatori emapoolse vanaisa vanemad ja testatori emapoolse vanaema vanemad). Kui ükski neist esivanematest ei ole enam elus, pärib selle osa, mis oleks läinud talle, kui ta oleks testatorist kauem elanud, nüüd see esivanem, kes oli tema abikaasa. Kui üks selliste esivanemate paar ei ole enam elus, pärib need osad, mis oleks läinud muidu neile, kui nad oleksid elus olnud, nüüd sama liini teine paar. Kui ühe liini vanavanavanemad ei ole enam elus, pärivad selle osa pärandvarast, mis muidu oleks läinud neile, kui nad oleksid elus olnud, nüüd teise liini vanavanavanemad.

Kui neljanda järjekorra pärijad puuduvad, pärivad testatori vara tema kaugemad esivanemad vastavalt tema vanavanavanemate suhtes kohaldatavatele pärimisnormidele.

5 Milline ametiasutus on pädev:

5.1 pärimisasjades?

Esimeses astmes viib pärimismenetlust läbi munitsipaal kohus või notar kohtu usaldusisikuna.

Munitsipaalkohtu territoriaalne pädevus viia läbi pärimismenetlusi määratakse kindlaks testatori surmaaegse alalise asukoha järgi, teise võimalusena tema elukoha järgi, selle koha järgi, kus asub valdav osa tema varast Horvaatia Vabariigis või rahvastikuregistris registreeritud elukoha järgi. Kohtud usaldavad pärimismenetluste läbiviimise notaritele ning kui kohtu tööpiirkonnas asub mitu notaribürood, jagatakse juhtumid neile võrdselt tähestikulises järjekorras notari perekonnanime alusel.

5.2 võtma vastu pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avalduse võib esitada suuliselt mis tahes munitsipaalkohtus, pärimisasju menetlevas kohtus või pärimismenetlust toimetava notari juures või kinnitatud dokumendi kujul kirjalikult pärimisasju menetlevale kohtule või pärimismenetlust toimetavale notarile.

Pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust ei saa tagasi võtta.

Pärimisega seotud avalduse esitamine ei ole kohustuslik. Leitakse, et kui isik ei ole esitanud pärandist loobumise avaldust, siis ta soovib olla pärija. Isik, kes on esitanud kehtiva avalduse pärandi vastuvõtmiseks, ei saa hiljem pärandist loobuda.

5.3 võtma vastu annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avalduse võib teha suuliselt pärimisasju menetlevas kohtus või pärimismenetlust toimetava notari juures. Samuti võib pärimisasju menetlevale kohtule või pärimismenetlust toimetavale notarile esitada kinnitatud dokumendi, mis sisaldab annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust.

5.4 võtma vastu pärandi sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Õigus pärandi sundosale on seadusjärgne õigus, mis omandatakse testatori surma korral. Pärandi sundosa saama õigustatud isik võib teha avalduse sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise kohta suuliselt mis tahes munitsipaalkohtus, pärimisasju menetlevas kohtus või pärimismenetlust toimetava notari juures. Samuti võib ta esitada avaldust sisaldava kinnitatud dokumendi pärimisasju menetlevale kohtule või pärimismenetlust toimetavale notarile.

Õigust pärandi sundosale on võimalik pärimismenetluses kasutada ainult õigustatud isiku taotluse alusel – kui pärandi sundosa saama õigustatud isik ei nõua pärimismenetluse käigus sundosa maksmist, ei pea kohus või notar kindlaks tegema tema õigust sundosale.

6 Lühikirjeldus siseriikliku õiguse kohase pärimismenetluse, sealhulgas pärandvara likvideerimise ja pärandvara jagamise kohta (sealhulgas teave selle kohta, kas kohus või muu ametiasutus algatab pärimismenetluse ametiülesande korras).

Pärimismenetlused on hagita menetlused, mille eesmärk on kindlaks teha testatori pärijad ja testatori pärandvara ning see, millised muud õigused on pärijatel, annakusaajatel ja muudel isikutel seoses pärandvaraga.

Pärimismenetlust viib läbi munitsipaalkohtus või notar kohtu usaldusisikuna. Pärimismenetluse läbiviimiseks territoriaalset pädevust omavat munitsipaalkohtu nimetatakse ka pärimisasju menetlevaks kohtuks. Munitsipaalkohtu territoriaalne pädevus viia läbi pärimismenetlusi määratakse kindlaks testatori surmaaegse alalise asukoha järgi, teise võimalusena tema elukoha järgi, selle koha järgi, kus asub valdav osa tema varast Horvaatia Vabariigis või rahvastikuregistris registreeritud elukoha järgi.

Pärimismenetlus algatatakse *ex officio* pärast seda, kui kohus saab surmatunnistuse, väljavõtte surmade registrist või samaväärse dokumendi. Kohus usaldab pärimismenetluse läbiviimise tema tööpiirkonnas tegutsevatele notaribüroole, edastab sellele büroole surmatunnistuse ja näeb ette tähtajad menetluse läbiviimiseks. Notar viib menetluse läbi kohtu usaldusisikuna vastavalt kohtu otsusele, millega usaldatakse menetluse läbiviimine talle, ja vastavalt pärimisseadusele. Üldjuhul viib pärimismenetluse läbi notar kohtu usaldusisikuna ning vaid erandkorras teeb seda kohus ise.

Kui notar viib pärimismenetlust läbi kohtu usaldusisikuna, on tal sarnaselt kohtunikule või munitsipaalkohtu nõunikule õigus teha menetluse käigus mis tahes vajalikke toiminguid ja otsuseid, välja arvatud juhul, kui pärimisseaduses on sätestatud teisiti. Kui notari läbiviidava menetluse raames pooled vaidlustavad faktilised asjaolud, millest põhineb mõni nende õigus (näiteks pärimisõigus, pärandiosa suurus jne) või millest sõltub pärandvara koosseis või annaku ese, peab notar saatma toimiku tagasi kohtule, et kohus saaks teha otsuse menetluse peatamise kohta ning anda pooltele juhised tsiviil- või haldusasja algatamiseks. Kui notari juures läbiviidava menetluse käigus vaidlustavad pooled asjaolud, millest sõltuvad õigused testamendijärgsele pärandile või muud õigused, peab notar tagastama toimiku kohtule, kes soovib pärimisasja pooltel algatada tsiviil- või haldusasja, kuid ei peata pärimismenetlust. Konkreetsetel seaduses sätestatud juhtudel (kui tehakse otsus pärandvara eraldamise kohta pärija varast, nende kaaspärijate õiguse kohta, kes olid elanud koos testatoriga ja kellel oli testatoriga varaühisus, ning majapidamisesemete jagamise kohta) võib notar teha otsuse ainult kõigi menetlusosaliste nõusolekul. Vastasel juhul peab notar samuti toimiku kohtule tagasi saatma. Kohus, kes on usaldanud pärimismenetluse läbiviimise notarile, jälgib tema tööd pidevalt.

Pärimisistung on pärimismenetluse peamine osa ning neid võib korraldada mitu.

Pärimisistungit ei viida läbi juhul, kui lahkunu ei jätnud pärandvara või kui ta jättis ainult vallasvara ja samaväärsed õigused ning ükski pärija ei nõua pärimismenetluse läbiviimist.

Pärimisistungile kutsutakse menetlusosalised (pärijad, annakusaajad, muud isikud, kellel on õigused seoses pärandvaraga), isikud, kes võivad seaduslikult nõuda pärandit (kui on olemas testament), testamenditäitja (kui selline isik on määratud) ja teised huvitatud isikud. Kohtukutses annab kohus või notar huvitatud isikutele teada menetluse algatamisest ning sellest, kas talle on esitatud mingi testament. Kohtukutses palutakse huvitatud isikutel viivitamata esitada kirjalik testament või suulist testamenti tõendav dokument, kui see peaks olema nende valduses, või nimetada suulise testamendi tegemise juures olnud tunnistajad. Sellistele huvitatud isikutele antakse kohtukutses konkreetselt teada, et kuni esimeses astmes otsuse tegemiseni võivad nad teha avalduse pärandist loobumiseks suuliselt istungil või kinnitatud dokumendi kujul avalikult ning et istungile mitteilumist või sellise avalduse tegemata jätmist käsitatakse nende soovina olla pärija.

Pärimisistungil arutatakse mis tahes küsimusi, mis on olulised pärimismenetluses otsuse tegemiseks, eelkõige küsimusi, mis on seotud pärimisõigusega, pärandiosa suurusega ja õigusega annakule. Kohus või notar teeb otsuse kõigi istungite põhjal. Kohtul või notaril on õigus kindlaks teha fakte, mida menetlusosalised ei ole esitanud, ning samuti on tal õigus esitada tõendeid, millest menetlusosalised ei ole teatanud, kui kohus või notar leiab, et sellised faktid ja tõendid on olulised otsuse tegemiseks. Kohus või notar teeb otsuse õiguste kohta üldjuhul pärast seda, kui huvitatud isikutele on antud võimalus esitada vajalikud avaldused. Nende isikute õigusi, kes küll kutsuti nõuetekohaselt kohtusse, kuid kes istungile ei ilmunud, kaalub kohus või notar vastavalt talle teadaolevale teabele, arvestades samas nende isikute kirjalikke avaldusi, mis esitatakse kuni otsuse tegemiseni.

Pärimisega seotud avaldused on avaldused, millega pärija võtab pärandi vastu või loobub sellest. Igal isikul on õigus teha pärimisega seotud avaldus, kuid keegi ei ole selleks kohustatud. Leitakse, et kui isik ei ole esitanud pärandist loobumise avaldust, siis ta soovib olla pärija. Isik, kes on esitanud kehtiva avalduse pärandi vastuvõtmiseks, ei saa hiljem pärandist loobuda. Kohus või notar ei nõua kelleltki pärimisega seotud avalduse esitamist, kuid pärija, kes soovib sellist avaldust teha, võib seda teha suuliselt pärimisasju menetlevas kohtus või pärimismenetlust läbiviiva notari juures või mis tahes muus munitsipaalkohtus või esitada pärimisega seotud avaldust sisaldava kinnitatud dokumendi pärimisasju menetlevale kohtule või pärimismenetlust läbiviivale notarile. Kui esitatakse pärandist loobumise avaldus, peab kohus või notar hoiatama pärijat sellise avaldusega kaasnevate tagajärgede eest ning andma pärijale teada, et pärandist loobumise avalduse võib pärija teha kas ainult enda nimel või enda ja oma alanejate sugulaste nimel.

Kohus peatab pärimismenetluse ja soovib pooltel algatada kas tsiviil- või haldusasja, kui pooled vaidlustavad asjaolud, millest sõltub mõni nende õigustest, pärandvara koosseis või annaku ese. Sellel poolel, kelle õigust peab kohus vähem usutavaks, soovitatakse algatada tsiviil- või haldusasi. Kui pooled vaidlustavad faktid, millest sõltuvad õigused testamendijärgsele pärandile või muud õigused, soovib kohus pooltel algatada tsiviil- või haldusasja, kuid ei peata pärimismenetlust.

Pärimismenetluse lõppedes teeb kohus või notar pärimisasjas otsuse. Kuna Horvaatia õiguse kohaselt toimub pärimine *ipso jure* (õiguse enese põhjal) testaatori surma ajal, on pärimisasjas tehtav otsus deklaratiivset laadi. Otsuses määratakse kindlaks, kellest on saanud pärast testaatori surma pärija ning millised õigused on saanud teised isikud. Otsuse sisuõndused on ette nähtud pärimisseadusega ning otsus sisaldab järgmist teavet: testaator (ees- ja perekonnanimi, isikukood, ühe vanema nimi, sünniaeg, rahvus, abielunime kandvate isikute puhul nende nimi enne abiellumist); pärandvara koosseis (kinnisvara koos kinnistusraamatu andmetega, mis on vajalikud registreerimiseks; vallasvara ja muud õigused, mis kohtu hinnangul kuuluvad pärandvara koosseisu); pärijad (ees- ja perekonnanimi, isikukood, alaline asukoht, pärija ja testaatori vaheline suhe, see, kas nad pärivad seaduse või testamendi alusel; mitme pärija korral iga pärija osa pärandvarast suhtarvu kujul); pärija õigustele seatud piirangud või koormatised (kas pärija õigused on tingimuslikud, seotud tähtajaga või juhustega ning kui jah, siis kas ja kuidas on need õigused muul viisil piiratud või koormatud ja kelle kasuks); annakusaajad või isikud, kellel on mingid muud pärandvarast tulenevad õigused ning nende õiguste täpne kirjeldus (isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, alaline elukoht). Pärimisasjas tehtud otsus edastatakse kõigile pärijatele ja annakusaajatele ning samuti isikutele, kes on taotlenud pärimist menetluse jooksul. Kui otsus muutub lõplikuks, edastatakse see ka pädevale maksuasutusele. Pärimisasjas tehtud otsuses märgib kohus või notar, et pärast otsuse lõplikuks muutumist tuleb teha vajalikud kinnistusraamatu kanded vastavalt kinnistusraamatuseadusele ning et kohtule, notarile või nende juhiste kohaselt kolmandale isikule hoiule antud vallasvara võib üle anda volitatud isikutele.

Enne pärimisasjas otsuse tegemist võib kohus või notar annakusaaja palvel teha annaku kohta eraldi otsuse, tingimusel et pärijad ei ole sellist annakut vaidlustanud. Kui pärandvara koosseis on vaidlustatud vaid osaliselt, võidakse pärimisasjas teha osaline otsus eesmärgiga kindlaks teha pärijad ja annakusaajad ning see pärandvara osa, mis ei ole vaidlustatud.

Notari kui kohtu usaldusisiku poolt pärimismenetluse raames tehtud otsuse peale võib esitada vastuväite. See tuleb esitada notarile kaheksa päeva jooksul alates otsuse menetlusosalistele kättetoimetamisest ning notar peab esitama selle koos toimikuga viivitamata pädevale munitsipaalkohtule. Vastuväiteid menetleb üks kohtunik. Kohus lükkab tagasi hilinemisega esitatud, pooliku või vastuvõetamatu vastuväite. Notari otsuse peale esitatud vastuväite kohta otsuse tegemisel võib kohus jätta notari otsuse

jõusse täielikult või osaliselt või siis selle tühistada. Kui otsus tühistatakse (täielikult või osaliselt), teeb kohus tühistatud osa kohta ise otsuse. Kohtu otsuse peale, millega notari otsus täielikult või osaliselt tühistati, ei ole võimalik esitada eraldiseisvat apellatsiooni. Vastuväidet käsitlev otsus toimetatakse menetlusosalistele ja notarile.

Esimese astme kohtus pärimisasjas tehtud otsuste peale võib esitada apellatsiooni, kui pärimisseaduses ei ole sätestatud teisiti. Apellatsioon tuleb esitada 15 päeva jooksul alates esimese astme kohtu otsuse kättetoimetamisest. Apellatsioon tuleb esitada esimese astme kohtule, kes võib õigeaegselt esitatud apellatsiooni alusel teha uue otsuse, millega muudetakse vaidlustatud otsust, tingimusel et sellega ei rikuta muude isikute õiguseid, mis tulenevad sellest vaidlustatud otsusest. Kui esimese astme kohus ei muuda oma otsust, edastab ta apellatsiooni teise astme kohtule olenemata sellest, kas apellatsioon esitati seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Üldjuhul teeb teise astme kohus otsuse ainult õigeaegselt esitatud apellatsiooni kohta, kuid ta võib menetlusse võtta ka sellise apellatsiooni, mis esitati pärast tähtaja möödumist, tingimusel et sellega ei rikuta teiste isikute õigusi, mis tulenevad sellest vaidlustatud otsusest.

Pärimismenetluste puhul ei ole lubatud kasutada erakorralisi õiguskaitsevahendeid.

7 Kuidas ja millal saab isikust pärija või annakusaaja?

Pärijaks saadakse kas seaduse või testamendi alusel *ipso jure* (õiguse enese põhjal) testaatori surma hetkel. Sel ajal omandab pärija pärimisõiguse ning lahkunu vara läheb talle seadusega üle ja sellest saab tema pärandus. Pärimisõiguse saamiseks ei pea esitama avaldust pärandi vastuvõtmise kohta. Kui isik ei soovi olla pärija, on tal õigus loobuda pärandist kuni esimeses astmes otsuse tegemiseni.

Annakusaajal tekib õigus annakule testaatori surma hetkel.

Pärimismenetlust, mille eesmärk on kindlaks teha testaatori pärijad ja testaatori pärandvara ning see, millised muud õigused on pärijatel, annakusaajatel ja muudel isikutel seoses pärandvaraga, on kirjeldatud pärimismenetlust käsitlevale küsimusele nr 6 antud vastuses.

8 Kas pärija pärib ka surnu võlad? Kui jah, siis millistel tingimustel?

Pärijad, kes ei ole pärandist loobunud, vastutavad solidaarselt testaatori võlgade eest nende saadud pärandiosa väärtuse ulatuses.

9 Milliseid dokumente ja/või millist teavet üldjuhul nõutakse kinnisvara registreerimiseks?

Kinnistusraamatus registreerimiseks tuleb vara asukohajärgse munitspaalkohtu kinnistusosakonnale esitada järgmised dokumendid:

- 1) registreerimisavaldus;
- 2) selle dokumendi originaal või kinnitatud ärakiri, mille põhjal on omandiõigus saadud (õiguslik alus omandiõiguse saamiseks – müügileping, kinkeleping, hooldusleping, pärimisasjas tehtud otsus jne);
- 3) omandiõiguse saaja kodakondsust tõendav dokument (kodakondsustõend, passi tõendatud koopia jne) või juriidilise isiku staatust tõendav dokument (väljavõte äriregistrist), kui õiguse saaja on välisriigi juriidiline isik;
- 4) kui avalduse esitajat esindab advokaat, tuleb esitada volikirja originaal või kinnitatud koopia;
- 5) kui avalduse esitaja ei ole määranud enda esindajaks advokaati ja ta viibib välisriigis, peab ta määrama dokumentide vastuvõtmiseks Horvaatia residendist advokaadi;
- 6) tõend kohtukulude tasumise kohta summas 200 Horvaatia kuna (tariifirubriik 16) ja templimaksu tasumise kohta summas 50 Horvaatia kuna (tariifirubriik 15) vastavalt kohtukulude seadusele (NN nr 74/95, 57/96, 137/02, 26/03, 125/11, 112/12 ja 157/13).

9.1 Kas pärandi hooldaja määramine on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik? Kui see on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik, milliseid samme tuleb selleks astuda?

Horvaatia õiguse kohaselt ei pea määrama pärandi hooldajat. Seda sellepärast, et pärandvara läheb pärijatele üle automaatselt pärandi avanemisel (kui testaator sureb või tunnistatakse surnuks).

Kuid Horvaatia õiguses on sätestatud, et konkreetsetel juhtudel määrab pärimisasju menetlev kohus pärandvarale ajutise hooldaja. Seda tehakse siis, kui pärijad või nende asukoht ei ole teada või kui nendega ei saada ühendust ning muudel vajalikel juhtudel. Pärandi ajutine hooldaja võib pöörduda kohtusse või teda võib kaevata kohtusse, ta võib koguda nõudeid või tasuda võlgu pärijate nimel ning esindada pärijaid. Vajaduse korral võib kohus kindlaks määrata pärandi hooldaja eriõigused ja -kohustused. Samuti võib kohus määrata hooldaja sellele pärandvarale, mis on eraldatud pärijate varast testaatori võlausaldajate palvel.

9.2 Kellel on õigus surma puhuks tehtud korraldus täide viia ja/või pärandit hooldada?

Pärandit valitsevad pärijad, välja arvatud erandjuhtudel, kui see on tehtud ülesandeks testamenditajale või pärandi hooldajale.

Testaator võib testamendiga määrata ühe testamenditajaja või mitu testamenditajajat. Testamenditajajaks määratud isik ei pea neid ülesandeid vastu võtma. Testamenditajaja ülesanded on kindlaks määratud testaator oma testamendis. Kui testaator ei ole andnud konkreetseid juhiseid, peab testamenditajaja tegema eelkõige järgmist:

- hoolitsemise pärandvara eest ja tegema kõik selle vara säilitamiseks pärijate nimel ja eest;
- valitsema pärandvara;
- tegema kõik vajaliku võlgade tasumiseks ja annakute täitmiseks pärijate nimel ja eest.

Seda tehes peab testamenditajaja igati tagama, et testamendi täitmine toimub testaatori soovi kohaselt.

9.3 Millised on pärandi hooldaja volitused?

Horvaatia õiguse kohaselt üldjuhul pärandi hooldajat ei määrata. Seda sellepärast, et pärandvara läheb pärijatele üle automaatselt pärandi avanemisel (kui testaator sureb või tunnistatakse surnuks). Pärija valitseb ja käsutab pärandi hulka kuuluvat vara. Kui pärijaid on mitu, siis kuni iga pärija pärandiosa kindlaksmääramisena valitsevad ja käsutavad kaaspärijad pärandi hulka kuuluvat vara kaasomanikena, välja arvatud seda osa pärandvarast, mille valitsemine on usaldatud testamenditajajale või pärandi hooldajale.

Pärast seda, kui pärimisasjas tehtud lõpliku otsusega on iga pärija pärandiosa kindlaks määratud ja seni kuni pärandvara on jagatud, valitsevad ja käsutavad kaaspärijad pärandvara vastavalt ühisomandis olevate asjade suhtes kohaldatavatele normidele. See ei puuduta pärandvara seda osa, mille valitsemine on usaldatud testamenditajajale või pärandi hooldajale.

10 Millised dokumendid antakse üldjuhul välja siseriikliku õiguse kohaselt pärimismenetluse jooksul või selle lõpus, tõendades pärandisaajate staatust ja õigusi? Kas neil on konkreetne tõendusjõud?

Kui määratud on testamenditajaja, siis menetluse käigus väljastab kohus sellele isikule tema taotluse alusel viivitamata tõendi, mis kinnitab selle isiku õigusi ja volitusi testamenditajajana, lisades märke, et testamenditajaja avaldusi tuleb käsitada testaatori avaldustena. Kui isik käitub heauskselt vastavalt selle isiku avaldusele, kes on määratlenud end kohtu tõendi alusel testamenditajajana, ei saa teda vastutusele võtta seoses pärijatele tekitatud mis tahes kahjuga. Kui kohus vabastab testamenditajaja, peab ta kohtule viivitamata tagastama tõendi, mis kinnitab tema õigusi ja volitusi testamenditajajana. Vastasel juhul vastutab ta mis tahes kaasneda võiva kahju eest.

Pärimismenetluse lõppedes tehakse pärimisasjas otsus. Selles otsuses määratakse kindlaks, kellest on saanud testaatori pärija pärast testaatori surma ning ka see, millised õigused on seetõttu saanud teised isikud. Kuna Horvaatia õiguse kohaselt saab isik pärijaks *ipso iure* (õiguse enese põhjal), ei ole pärija kindlaksteegemise eesmärk mitte pärimisõiguse omandamine või pärandi saamine (see kõik on juba toimunud testaatori surma hetkel), vaid pelgalt võimaldada ja hõlbustada pärimisega kaasnenud õiguste kasutamist ja kohustuste täitmist.

Pärimisasjas tehtud lõpliku otsuse mõju seisneb selles, et selle lõpliku otsusega määratakse kindlaks pärandvara koosseis, testaatori pärijad, neile kuuluva pärandiosa suurus, asjaolu, kas pärimisõigus on piiratud või koormatud, ning kui jah, siis ka see, kas on olemas mis tahes õigus annakule, ning kui see on nii, siis milline.

Pärimisasjas tehtud lõpliku otsuse sisu võib vaidlustada isik, kes pärimiseseaduse alusel ei ole seotud pärimisasjas tehtud otsuse lõplikkusega, esitades tsiviilhagi isikute vastu, kes saavad kasu järeldustest, mille tõepärasuse ta vaidlustab.

Pärimisasjas tehtud lõplik otsus ei ole siduv nende isikute suhtes, kes väidavad, et neil on õigus pärandvara osale, tingimusel et nad ei ole osalenud pärimismenetluses menetlusosalistena ja neid ei ole ka nõuetekohaselt kutsutud selles menetluses osalema. Selline otsus ei ole siduv ka nende isikute suhtes, kes väidavad, et testaatori surma tõttu on neil pärimisõigus testamendi või seaduse alusel või et neil on õigus annakule, tingimusel et nad ei ole osalenud pärimismenetluses menetlusosalistena ja neid ei ole ka nõuetekohaselt kutsutud selles menetluses osalema.

Ka nende isikute suhtes, kes on osalenud pärimismenetluses menetlusosalistena või kes on nõuetekohaselt kutsutud selles menetluses osalema, ei ole pärimisasjas tehtud lõplik otsus erandina siduv õiguste osas, mis tulenevad hiljem leitud testamendist, ning õiguste osas, mis on kindlaks määratud tsiviilkohtu- või halduskohtumenetluse käigus (mille algatamist neil soovitati) pärast pärimisasjas tehtud otsuse lõplikku muutumist, tingimusel et täidetud on eeltingimused, mille alusel nad võivad tsiviilhagis nõuda menetluse uuesti läbiviimist.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 18/03/2019